

Reizen, luisteren en de inwendige mens wil vaak ook wel wat

Er zijn momenteel 127 Wagnerverenigingen aangesloten bij het Richard-Wagner-Verband International. Maar wat doen die zusterverenigingen van het Wagnergenootschap Nederland zoal? Een kleine bloemlezing.

door Minze bij de Weg

Tijdens mijn studie Sociale Geografie in Groningen had ik twee jaargenoten die het hartstochtelijk oneens waren over de vraag wie de grootste operacomponist was, Verdi of Wagner. Dat had je nog in de jaren zestig, studenten die over opera discussieerden. Ik hield wel een beetje van opera en volgde de discussie van afstand maar had te weinig kennis van zaken om een oordeel te hebben. Nu, ruim vijf decennia later, nadat ik mij veel meer verdiept heb in de muziekgeschiedenis kan ik de felheid van die discussie toentertijd plaatsen. Ik weet dat de meningen over Richard Wagner vanaf het begin sterk uiteen liepen. Je had rabiate tegenstanders, liefhebbers en fanatieke liefhebbers die door de tegenpartij al snel voor sekte werden uitgemaakt.

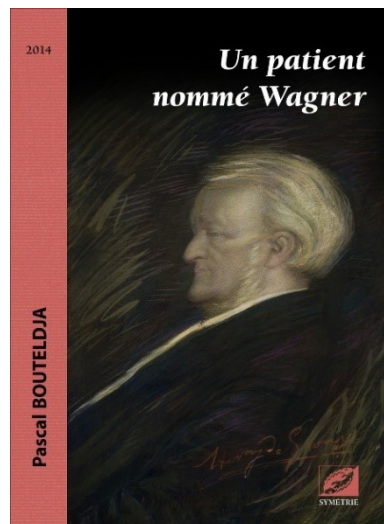
Waar je sekte zegt, zeg je organisatie. En dat is precies wat er gebeurde, op veel plaatsen werden Wagnerverenigingen opgericht. Mannheim was in 1871 de eerste met de oprichting van de Deutscher-Allgemeiner Richard-Wagner-Verein. Nederland volgde in 1883 met de Wagnervereeniging, die in 1959 werd opgeheven en twee jaar later werd opgevolgd door het Wagnergenootschap Nederland. Al die Wagnerverenigingen, genootschappen, verbanden en society's zijn aangesloten bij het Richard-Wagner-Verband International. Op dit moment zijn het er 127 verdeeld over 42 landen. De meeste vinden we in Duitsland (45), verrassend gevolgd door Frankrijk (12). De Verenigde Staten (5) staan op de derde plaats. Uiteraard treffen we onder de aangesloten verenigingen de meeste Europese landen aan, maar ook meer exotische bestemmingen als Singapore en Thailand.

Wat doen de zusterverenigingen?

We weten wat het Nederlandse Wagnergenootschap doet. Er worden lezingen georganiseerd, eendaagse reizen, soms muziekavonden, er worden stipendiaten naar Bayreuth uitgezonden en jonge zangers worden met de 'Wagnerprijs van Nederland' gestimuleerd bij het Internationaal Vocalisten Concours in 's Hertogenbosch. In de afgelopen jaren is bovendien de uitgave van een volledige vertaling van Richard Wagner's geschriften gesteund. En er wordt vier keer per jaar een tijdschrift gepubliceerd.

Maar hoe zit het met de zusterverenigingen? Zijn die even actief en wat doen ze precies? Als je de jaarverslagen van de diverse verenigingen bekijkt kan je constateren dat de samenstelling van het Nederlandse programma tamelijk gemiddeld is. Lezingen, reizen en muzikale avonden vormen bijna overal de kern van de activiteiten. Het uitgeven van een blad kom je veel minder tegen, althans het wordt niet vermeld. Toch zijn er de nodige verschillen.

Het is kenmerkend voor het Wagnergenootschap Nederland dat iedere activiteit op de een of andere manier met Wagner te maken heeft. Dat lijkt logisch, maar blijkt het niet te zijn. Neem de lezingen. Lezingen over Wagner en de Vrouwen (Augsburg) en Richard Wagner und das Weibliche (Bonn) zijn

Pascal Bouteldja hield in Lyon een lezing over zijn boek 'Un patient nommé Wagner'

Pascal Bouteldja

logische onderwerpen. Maar in datzelfde Bonn ging een lezing over de Oudkatholieke Kerk en in Berlijn werd een avond aandacht geschonken aan Alma Mahler-Werfel. Dan passen lezingen over Die Psychosomatik des Richard Wagner (Hannover) en Un patient nommé Wagner (Lyon) beter in wat je van een Wagnervereniging verwacht. Globaal kan je zeggen dat zeker veertig tot vijftig procent van alle lezingen een algemeen muziekthema tot onderwerp hebben en niet specifiek over Wagner gaan.

Reislustig

Hetzelfde verschijnsel zien we bij de reizen, waarbij het vooral opvalt dat sommige Wagnerverenigingen buitengewoon reislustig blijken te zijn.

Sterker nog, bij enkele bestaat het jaarprogramma bijna helemaal uit uitstapjes van een of meer dagen. Dat geldt vooral voor de Duitse verenigingen. Niet zo vreemd als je bedenkt hoeveel theaters in Duitsland opera's brengen.

Laten we eens kijken naar Straatsburg, aan de Duitse grens. In omvang was de Cercle Richard Wagner begin 2019 de vijfde vereniging. Actief waren ze ook. Liefst dertig keer gingen ze in het verenigingsjaar 2018 op stap: acht keer in eigen stad, veertien keer in de nabije omgeving zoals Karlsruhe, Baden-Baden en Mannheim en er waren ook nog een eens acht meerdaagse reizen naar muziekfestivals.

De Straatsburgers pikten op hun reizen flink wat opera's van Wagner mee, maar dat is lang niet overal het geval. Neem bijvoorbeeld het Zuid-Duitse Freiburg. Er werd zeven keer gereisd, maar Wagner stond niet op het programma. Wel bijvoorbeeld een operettegala in Baden-Baden, een reis naar Italië met *Rigoletto* en *La Traviata* en, toch nog een beetje passend, de operette *Die lustigen Nibelungen* van Oskar Strauss in Karlsruhe. Dat bezoeken van 'andere' opera's is bepaald geen uitzondering. Je kunt het bij de Duitse Wagnerverenigingen bijna als routine beschouwen. Het werpt de vraag op of sommige Wagnergenootschappen misschien functioneren als algemene vereniging van operavrienden.

Jonge zangers

Veel Wagnerverenigingen steunen jonge zangers. Dat gebeurt meestal in de vorm van stipendia voor Bayreuth. De presentatie van de stipendiaten en concerten door de stipendiaten zijn een veel voorkomende manier om een avond te vullen. Die steun kan echter ook een andere vorm aannemen. Zo sponsorde de Wagnervereniging South Australia een zangeres, zodat zij de rol van Magdalena in de *Meistersinger* kon zingen.

De meest verregaande vorm van ondersteuning troffen we aan in Washington. Samen met het gerenommeerde Delora Zajcik's Institute for Young Dramatic Voices steunde de plaatselijke Wagner Society het American Wagner project. Dat is bedoeld om grote en dramatische stemmen te coachen. Daar hangt een prijskaartje aan, maar dat blijkt geen bezwaar te zijn. De vereniging kent Premium Members die fikse bedragen schenken. Het begint met een eenvoudige Friend, goed voor een schenking tussen 125 en 249 dollar per jaar. In de hogere categorieën vinden we onder andere Golden Ring (1000 tot 2499 dollar), Pilgrim's Chorus (2500 tot 4999 dollar) en als bekroning het Meistersinger's Guild. Deze laatste groep schonk meer dan 5000 dollar per jaar.

Sociale kant

Van Wagner houden en zijn werk bestuderen is prima, maar veel verenigingen stralen uit dat het samen actief zijn vooral ook leuk moet zijn. Er moet kortom gegeten en gedronken worden. Het hoeft niet te verbazen dat in Frankrijk de wijn daarin een rol speelt. Onder het motto Wagner et le Vin organiseerde Lyon een dagtochtje naar een wijngaard, inclusief lunch en wijnproeverij. De Cercle Francophone Richard Wagner uit Brussel organiseert jaarlijks een diner en het Richard Wagner-Verband Hannover opent het jaar met een Neujahrfrühstück. Frankfurt sloot een middag rond Frauen um Richard Wagner af met Dresdner Stollen und Sekt. En wat te denken van het Oostenrijkse Linz. Daar wordt iedere avondlezing voorafgegaan door een Stammtisch in het plaatselijke restaurant Atrio.

Kranslegging

Richard Wagner werd geboren in Leipzig, niet vreemd dus dat in deze muziekstad een grote Wagnervereniging actief is. Naast alle reguliere bezigheden sprong er in 2018 één activiteit uit. Op 13 februari 1883 overleed Wagner. Op 13 februari 2018, 135 jaar later, reed een delegatie uit Leipzig naar Bayreuth om daar op het graf van de meester een krans te leggen. Daarna werden het Richard Wagner-museum en het plaatselijke kerkhof, met onder andere het graf van Liszt bezocht. In Duitsland kent men zijn geschiedenis.

Wagner 22 in Leipzig

Voor de echte Wagner diehards organiseert de opera van Leipzig in 2022 het ultieme Wagner-programma. In een periode van drie-en-een-halve week worden alle opera's van Richard Wagner in chronologische volgorde opgevoerd. Het begint op 20 juni 2022 met *Die Feen* en eindigt op 14 juli 2022 met *Parsifal*. Het festival wordt aangevuld met een uitgebreid nevenprogramma.

De kaartverkoop van de voorstellingen begint reeds in mei van dit jaar. Wie op de hoogte wil blijven kan zich via service@oper-leipzig.de inschrijven voor de nieuwsbrief.

Richard war ein Leipziger

Wagnervereniging	Ledenaantal (per 20 april 2019)	Wagnervereniging	Ledenaantal (per 20 april 2019)
Londen	1161	Finland	837
Bayreuth	609	Mannheim	570
Straatsburg	442	Leipzig	441
München	438	Minden	421
New York	420	Nederland	370

Uitgebreide informatie is te vinden op www.richard-wagner.org